

באר הגולה 44

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלט קמ

בְּקוֹל רֹם. וְהָאוֹמְרִים בְּלֶחֶשׁ (כד) טוּעָה. כוֹיֵשׁ אוֹמְרִים שְׁצִירָהּ לְחֹר וּלְכַרְךָ בְּקוֹל רֹם: הֵגַה כְּדִי (כה) שִׁישְׁמֵעוּ הָעַם וַיַּעֲנֶה בְּרוּךְ ה' הַמְבַרְכֵךְ לְעוֹלָם וְעַד (טו). וְאֵם לֹא שְׁמֵעוּ הַצְבּוֹר (כו) אֶת הַמְבַרְכֵךְ. (כז) אֶף-עַל-פִּי שְׁמֵעוּ הַחֲזָן עוֹנֶה לֹא יַעֲנֶה עִמּוֹ, אֲלֹא עוֹנִין אִמֵּן עַל דְּבָרֵי הַחֲזָן (כ"י בִּשְׁם הַר"י וְאוֹרְחוֹת-חַיִּים וְכ"ב): ז' לְאַחַר שְׁעֵנֹה הָעַם בְּרוּךְ ה' הַמְבַרְכֵךְ לְעוֹלָם וְעַד (כח) חוֹזֵר הַמְבַרְכֵךְ וְאוֹמֵר בְּרוּךְ ה' הַמְבַרְכֵךְ לְעוֹלָם וְעַד, כְּדִי לְכַלֵּל הַמְבַרְכֵךְ עֲצֻמוֹ בְּכָלל הַמְבַרְכִּים: ח' אֶפְלוּ בְּרַךְ בְּרַכַּת הַתּוֹרָה לְעַצְמוֹ (כט) וְתַכֵּף קְרִיאָתוֹ לְקִרְוֹת בַּתּוֹרָה, צִרִיף לְחֹר (ט) וּלְכַרְךָ 'אֲשֶׁר בַּחַר בְּנוֹ' כְּשֶׁקּוֹרָא בַּתּוֹרָה, (ל) דְּמַשּׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה נִתְקַנָּה כְּשֶׁקּוֹרָא בְּצִבּוֹר: ט' יֵאָם קְרִיאָתוֹ לְקִרְוֹת בַּתּוֹרָה קִרְבֵּן שִׁיבְרָךְ בְּרַכַּת הַתּוֹרָה לְעַצְמוֹ, (לא) כְּבָר נִפְטָר מִלְכָּרְךָ בְּרַכַּת 'אֲשֶׁר בַּחַר בְּנוֹ' (י) בְּנוֹ, (לב) דְּלֹא בָרַע מִמִּי שֶׁנִּפְטָר בְּ'אַהֲבָה רַבָּה': י' בְּרַכָּה אַחֲרוֹנָה 'אֲשֶׁר נִתֵּן (י"א) לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת' זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּקְתָּב, (לג) 'וְחַיִּי הָעוֹלָם (לד) נִטֵּעַ בְּתוֹכָנוּ' הוּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה: י"א הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה צִרִיף (י"ב) לְאַחֲזִי (לה) בַּסְפֶּר־תּוֹרָה בְּשִׁעַת בְּרַכָּה: הֵגַה וְסִמְכוֹ מִנְהַג זֶה עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמָר בִּיהוֹשֻׁעַ 'לֹא יִמְדוּשׁ (לו) סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ, חֹזֵק וְאִמֵּץ'. וּמִזֶּה נִתְּנָה לִזְמַר לְמַסָּס לְקִרְוֹת בַּתּוֹרָה בְּכָל פֶּעַם 'חֲזוּק' (כ"י בִּשְׁם אוֹרְחוֹת-חַיִּים):

קמ דיני הפסק בברכת התורה, וכו' ג' סעיפים:

א (א) *הקורא בתורה ונשתתק, העומד יתחיל (ב) *ממקום שהתחיל הראשון (ג) ויברך בתחלה ובסוף.

א וירושלמי ט' ותיבוא
הרי"ף וירא"ש בפרק
ב דמגלה

באר היטב

עד גמירא וכו' לא תחריה אשר בחר בנו, באר"ש כ"ג נח, כנה"ג, ע"ש:
(י"ג) לְאַחֲזִי. בְּכַוֵּנָה כְּתִיב שֶׁקֶדֶם הַבְּרָכָה יֵאָחֵז בְּכִי' עוֹמְדִים וּבִשְׁעַת בְּרַכָּה יִסִּיר יָדוֹ וְיִשְׁמָעֵל לְהַגְבִּיר הַיָּמִין, וּבְכַתְּבִים כְּתִיב: בְּשִׁעַת הַבְּרָכָה יֵאָחֵז בְּשֵׁמִי יְדָיו בִּירֵיעוֹת הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי מִפָּה, וְאַחֲרֵי הַבְּרָכָה יִסְלַק הַשְּׂמָל, וְלִאחֲרֵי הַקְּרִיאָה יִנְשֵׁק הַסְּפָר־תּוֹרָה, וְכַשֵּׁן דִּמְנָן לוֹ רֵק, יִרָק וְאַחֲרֵיכֵן יִנְשֵׁק וְלֹא יִנְשֵׁק וְאַחֲרֵיכֵן יִרָק, סִיחַ מ"א:

משנה ברוך

אָמֵן: (כד) טוּעָה. דְּלִמִּי אוֹמֵר "בְּרַכּוֹ" כְּשֶׁאוֹמֵר בְּלֶחֶשׁ? וּבְלֶחֶשׁ נִקְרָא (ט"ז) כָּל דְּלִית עֲשֵׂנָה דְּצִיטָה⁽²⁴⁾, כְּדִין דְּכָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה דְּאִינוּ בְּפִחוֹת מַעֲשֵׂנָה⁽²⁵⁾. וַעֲנֵן בְּמִגְן-אֲבִרְהָם, דְּהוּא הָדִין בְּקִדְּשֵׁי יֵשׁ לְהַחֲרֵי שְׁלֹא לְאָמְרוֹ בְּלֶחֶשׁ מֵהָאִי טַעְמָא: (כה) שִׁישְׁמֵעוּ הָעַם וַיַּעֲנֶה. מִדְּבַרֵי הַרְמִי"א (כ) מִשְׁמַע דְּסִבְיָא לֵה דְּהָאִי יִשְׁ-אוֹמְרִים לֹא קָאִי רֵק עַל "בְּרַכּוֹ", אֲבָל בְּבִרְכּוֹת אִינוּ מַעֲבָב דְּיַעֲבֹד אִם בְּרַךְ בְּלֶחֶשׁ, וַעֲנֵן בְּבִאּוֹר הַלֵּכָה מֵה שֶׁתְּכַתִּי בָּזָה, אֲבָל לְכַתְּחֵלָה בּוֹדֵאִי מַצּוֹה לְאָמְרָן בְּקוֹל רֹם וְכִנּוּל: (כו) אֶת הַמְבַרְכֵךְ. הֵינִי כְּשֶׁנֶּאֱמָר "בְּרַכּוֹ": (כז) אֶף-עַל-פִּי שְׁשִׁמֵּעוּ הַחֲזָן וְכו'. עֵינ לְעִיל בְּסִימָן נו סַעֲיָ-קָשָׁן ב' בְּמִשְׁנָה בְּרוּךְ וּבִאּוֹר הַלֵּכָה מֵה שֶׁתְּכַתִּי שָׁם⁽²⁶⁾: ז' (כח) חוֹזֵר הַמְבַרְכֵךְ וְכו'. עֵינ לְעִיל שָׁם בְּסַעֲיָ-קָשָׁן ד' מֵה שֶׁתְּכַתִּי שָׁם⁽²⁷⁾: ח' (כט) וְתַכֵּף קְרִיאָתוֹ וְכו'. הֵינִי שְׁלֹא אֶמֶר שׁוּם פְּסוּק אַחֲרֵיכֵךְ: (ל) דְּמַשּׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה וְכו'. רוּצָה לִזְמַר, וְלֹא הָיִי בְּרַכָּה זוֹ בְּרַכָּה יִתְדָתָא. וּמִכָּל מְקוֹם כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה בְּרַכָּה הָרִאשׁוֹנָה בְּכִדִּי, כְּתִיב הַפָּרִי חֲדָשׁ וְכו' שְׁאֵרִי אַחֲרוֹנִים, דְּיִרְצָה לְקַרָּא עַל-כָּל-פָּנִים פְּסוּק אֶחָד כְּגוֹן "וּבְרַכְךָ" דְּכָר הַלּוּכוֹ לְסַפֶּר־תּוֹרָה: ט' (לא) כְּבָר נִפְטָר מִלְכָּרְךָ בְּרַכַּת 'אֲשֶׁר בַּחַר בְּנוֹ' וְכו'. דְּנִצָּא בְּמֵה שֶׁבְּרַךְ עַל הַתּוֹרָה בְּרַכָּה זוֹ: (לב) דְּלֹא בָרַע מִמִּי שֶׁנִּפְטָר וְכו'. וְכַמְבָּאֵר לְעִיל בְּסִימָן מו סַעֲיָ ז'. וְכַתְּבוּ הָאֲחֲרוֹנִים, דְּמִכָּל מְקוֹם לֹא דְּמִי לְגַמְרִי לְנִפְטָר בְּ'אַהֲבָה רַבָּה', דְּהִתֵּם יָצָא בָּזָה גַם בְּרַכַּת "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וַיַּעֲנֶה לְעַסְק" וְגַם "הַעֲרַב נָא", מֵה שְׁאִין כֵּן הִכָּא לֹא נִפְטָר רַק מִבְּרַכַּת 'אֲשֶׁר בַּחַר בְּנוֹ' לְכַד, אֲבָל אִידֵךְ צִרִיף לְהַשְׁלִים⁽²⁸⁾, וְיִאֲמַר אַחֲרֵיכֵךְ בְּרַכַּת כְּהִנֵּה שְׂרָגִילִין לִזְמַר תְּמִיד: י' (לג) וְחַיִּי הָעוֹלָם. וּמִנְהַגֵּנוּ לִזְמַר "וְחַיִּי עוֹלָם" [אַחֲרוֹנִים]: (לד) נִטֵּעַ בְּתוֹכָנוּ הוּא וְכו'. עַל שֵׁם הַפְּתוּב "דְּבַרֵי חֻכְמִים כְּדִרְבָּנוֹת וּכְמִשְׁמֵרוֹת נְטִיעִים"⁽²⁹⁾: י"א (לה) בַּסְפֶּר־תּוֹרָה בְּשִׁעַת בְּרַכָּה. הֵינִי דְּיִאָחֵז (כ"א) בְּעִמּוּדֵי סַפֶּר־תּוֹרָה⁽³⁰⁾. וַעֲנֵן בְּכ"ח וְט"ז שֶׁהִסְכִּימוּ דְּבַעַת הַקְּרִיאָה צִרִיף גַם-כֵּן לְאַחֲזִי בַּסְפֶּר־תּוֹרָה. יֵשׁ נוֹהֲגִין לְאַחֲזִי אֶז בִּירֵיעוֹת עֲצֻמָּן עַל-יְדֵי מִפָּה, וַעֲנֵן בְּמִגְן-אֲבִרְהָם. אַחֲרֵי הַקְּרִיאָה מִנְהַג לְנִשֵּׁק הַסְּפָר־תּוֹרָה⁽³¹⁾; וְכַשֵּׁן דִּמְנָן לוֹ רֵק, יִרָק [אֶף מִן הַצַּד וְלֹא כְּנֶגֶד הַסְּפָר־תּוֹרָה, דְּאִסּוּר, כְּמִבָּאֵר בִּירוֹדֶה-דְּעָה סִימָן רע] וְאַחֲרֵיכֵן יִנְשֵׁק, וְלֹא יִנְשֵׁק וְאַחֲרֵיכֵן יִרָק [אַחֲרוֹנִים]: (לו) סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה. דְּמִשְׁמַע שֶׁתּוֹפְסָה כְּדִי:

א (א) הקורא בתורה וכו'. וְכַל-שֶׁכֵּן (ב) אִם נִשְׁתַּתֵּק מִכָּף לְאַחֲרֵי הַבְּרָכָה קִרְבֵּן שֶׁתְּחִיל לְקִרְוֹת, דְּאִינוּ יִיצֵא הַשְּׁנִי בְּבִרְכָּתוֹ: (ב) מִמְּקוֹם שֶׁתְּחִיל תְּרַאשׁוּן. רוּצָה לִזְמַר, אֲבָל לֹא יִתְחִיל מִמְּקוֹם שֶׁפָּסַק תְּרַאשׁוּן וְיִבְרַךְ לְפָנֵיהֶם וְלִאחֲרֵיהֶם, (ג) שְׁאִם-כֵּן יִהְיֶה אוֹתָם הַפְּסוּקִים שֶׁקָּרָא תְּרַאשׁוּן נִתְכַּרְכוּ לְפָנֵיהֶם וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶם, וְכַל-שֶׁכֵּן אִם יִתְחִיל מִמְּקוֹם שֶׁפָּסַק תְּרַאשׁוּן וְיִבְרַךְ אַחֲרֵיהֶם לְכַד, דְּתִנִּי לְהוֹ תְּרַאשׁוּנִים בְּרַכָּה לְפָנֵיהֶם וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶם וְהָאֲחֲרוֹנִים לְאַחֲרֵיהֶם וְלֹא לְפָנֵיהֶם, לְכַד מִתְחִיל מִמְּקוֹם שֶׁתְּחִיל תְּרַאשׁוּן וּמִבְּרַךְ לְפָנֵיהֶם וְלִאחֲרֵיהֶם: (ג) וְיִבְרַךְ בְּתַחֲלָה. וְלֹא יִכַּל לְסַמֵּךְ עַל בְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁבְּרַךְ הַנִּשְׁתַּתֵּק, שֶׁהִמְבָּרַךְ בַּתּוֹרָה אִינוּ מִבְּרַךְ לְהוֹצִיא אַחֲרֵיהֶם בְּבִרְכָּתוֹ⁽¹⁾, אֲלֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַקְּרוֹיִאִים מְבָרַךְ

שער הציציון

(יט) הַגֵּרָא: (כ) אֵלֶיהָ רַבָּה: (כ"א) כֵּן מִבָּאֵר בִּירוֹשְׁלַמִּי שֶׁהָבִיא בְּבִית-יוֹסֵף: (כ"ב) לְבֹשֶׁת: (כ"ג) בִּית-יוֹסֵף:

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלט קמ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כז]

ובלחש נקרא כל דלית צעקה דציתת⁽²⁴⁾.

וכסדר הברכות שתיקנו חז"ל. ובא"א (בהקדמתו לסי' קלח) כתב, שיברך ברכת 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה' וברכת 'והערב נא' בעודו הולך לעלות לתורה, מאחר שצריך לומר 'וציונו' קודם הקריאה, ככל ברכת המצוות שמברכים לפני עשיית המצוה [וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק טו)].

[משנ"ב ס"ק לח]

על שם הקתוב "דברי תכמים כדבנות וקמסמרות נטועים"⁽²⁹⁾.

(29) ובהקדמה לח"ג הוסיף לבאר, שהקב"ה נטע נטיעה בתוך האומה הישראלית שנוכל לחיות בה לעולם, כי התורה לנפש היא כמו עץ החיים שבגן עדן, שהאוכל מפריה היה חי לנצח, וכן יהיה אור התורה את הגוף ויעמידהו לנצח.

[משנ"ב ס"ק לה]

הינו דאחזו בעמודי ספר-תורה⁽³⁰⁾.

(30) לא הזכיר שיש לאחוז את עמודי ספר התורה על ידי מפה, וכמו שכתב להלן לגבי היריעות עצמן, וכן כתב לקמן (סי' קמו ס"ק ב) שיכול לאחוז את עמודי ספר התורה בלא מטפחת, ובשעה"צ שם (סי' ד) כתב שכן פשט המנהג. אולם במשנ"ב (שם) כתב, שיש המחמירים לכרוך את עמודי ספר התורה בקצות הטלית בשעת ההגבהה, והוסיף שבמקום שלא נהגו הכל לעשות כך, אף מי שרצה לדקדק בזה יעשה כן באופן שלא ירגישו בזה בני אדם, משום יוהרא. והחזו"א כתב (או"ח סי' ס"ק ב) שמותר לאחוז את עמודי הספר בידיו בלי הפסק טלית או מטפחת.

[משנ"ב שם]

אחר הקריאה מנהג לנשק הספר תורה⁽³¹⁾.

(31) דהיינו אחר גמר הברכה קודם שמסתלק ממנו, וכמו שכתב בשערי אפרים (שער ד סכ"ב).

סימן קמ

דיני הפסק בברכת התורה

[משנ"ב ס"ק ג]

שהמקנה בתורה אינו מקנה להוציא אתרים כבכרתו⁽¹⁾.

(1) ונראה מדבריו כאן, שאין העולה לתורה מוציא את הציבור בברכותיו, וכן כתב בבית"ל לקמן (סי' קמא ס"ב ד"ה לבטלה) שלגבי השומעים לא תקנו ברכה בקריאת התורה [אך כתב שם שלדעת הרא"ש התקנה היתה בשביל הציבור]. אמנם לענין דין אמירת מאה ברכות ביום, כתב השו"ע לקמן (סי' רפד ס"ג) שיש לכוון בברכות הקוראים בתורה ובברכות המפטיר ולענות אחריהם אמן, ויעלו לו ברכות אלו להשלים את מנין מאה ברכות שמחסר בשבת. וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ו), שעל ידי עניית אמן נחשב העונה כאילו היה מברך בעצמו. אולם לעיל (סי' מז ס"ק יד) כתב שיש לסמוך על כך רק בשעת הדחק.

[משנ"ב שם]

כדין דבר שפקדושה דאינו בפקחות מעשה⁽²⁵⁾.

(25) כמבואר בשו"ע לעיל (סי' נה ס"א). ובטעם הדבר כתב המשנ"ב שם (ס"ק ב), שהוא משום שנאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל", וילפינו בגזירה שוה 'תוך תוך' ממרגלים, דכתיב "עד מתי לעדה הרעה הזאת", יצאו יהושע וכלב ונשאר עשרה ונקראים עדה.

וכן לענין עמידה בשעת אמירת 'ברכו' ובשעת עניית 'ברוך ה' המבורך', כתב לקמן (סי' קמו ס"ק יח) שכיון שהם דברים שבקדושה, לכל הדעות צריך לעמוד בהם.

[משנ"ב ס"ק כז]

עין לעיל בסימן נו סעיף קטן ב במשנה ברוך ובאור הלכה מה שכתבנו שם⁽²⁶⁾.

(26) שכתב המשנ"ב שם, שאם שמע את הציבור אומרים 'ברוך ה' המבורך' יענה עמהם, והוסיף בבית"ל שם (ס"א ד"ה ועונים אחריו), שזה דוקא אם תשעה אנשים לפחות שמעו 'ברכו' מן המבורך עצמו, אבל אם לא שמעו תשעה אנשים 'ברכו' מן המבורך, אלא שעל ידי יחידים נשמע הקול לאחרים וענו גם הם, אסור ליחיד השומעם לענות עמהם, שגם הם ענו שלא כדין מאחר שלא שמעו תשעה מהמבורך עצמו.

[משנ"ב ס"ק כח]

עין לעיל שם בסעיף קטן ד מה שכתבתי שם⁽²⁷⁾.

(27) שם (סי' נו ס"ק ד) כתב, שאין לו למבורך לענות 'אמן' אחר שענו הציבור 'ברוך ה' המבורך'. ולענין אם הציבור צריכים לענות 'אמן' לאחר שאמר שליח הציבור 'ברוך ה' המבורך', כתב שם שיש דעות בזה, והפמ"ג הכריע שרשות בידם לענות אמן. וסיים המשנ"ב שם, שש"מ אם עומד במקום שאסור להפסיק לא יענה אמן זה.

[משנ"ב ס"ק לב]

מה שאין כן תא לא נפטר רק מברכת "אשר קתר כגו" לכו, אלא אף צריך להשלים⁽²⁸⁾.

(28) ומ"מ אם יש לו שהות, כתב הפמ"ג (סי' מז משב"ז ס"ק י) שיאמר ברכת 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה' וברכת 'והערב נא' קודם שיברך ברכת 'אשר בחר בנו' על התורה,

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמ

ביאורים ומוספים

ויברך. ואם ענה אמן על ברכה של אדם אחר, כתב בשעה"צ שם (ס"ק ב) שנחלק בזה האחרונים, שלדעת הט"ז בדיעבד אין צריך לחזור ולברך, ולדעת המג"א צריך לחזור ולברך.

[משנ"ב ס"ק]

ראם שח' לצורך הקריאה, אין צריך לחזור ולברך.⁶
(6) ולענין הפסק בין ברכת המוציא לאכילה, כתב השו"ע לקמן (סי' קסז ס"ו) שאם היה הדיבור מעניני האכילה אינו צריך לחזור ולברך, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק לו) שאפילו היה ההפסק בדברים שאינם לצורך פרוסת המוציא אלא לצורך שאר צרכי סעודה, כגון שאמר להביא את הכלים של הסעודה, מ"מ לא היה הפסק.

[משנ"ב ס"ק ז]

ואף-על-פי-כן לכתחלה אסור להפסיק באמצע הקריאה אף בלא הפסיחה דעת קל"ז.

(7) ושלח ציבור, כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ג סי' מב, לענין אמירת 'בסימנא טבא' הנהוג בשבת בראשית) שאינו מוחרר שלא להפסיק בקריאה, אולם לכתחילה, כתב השערי אפרים (שער ג ס"ג) שאין לו להפסיק בדיבור שאינו מצרכי הקריאה אפילו בין גברא לגברא. [וראה מה שכתבנו לקמן (סי' תצד ס"ק ב) לענין קריאת אקדמות באמצע קריאת התורה].

[משנ"ב ס"ק ח]

טעמו, דמסתמא דעתו על כל פשיטת התורה המנחת לפניה⁸.
(8) וכתב הב"י בשם אבודרהם בביאור דעה זו, שכעין זה מצינו לקמן (סי' רז ס"ק כו) לענין ברכת הנהנין, שאם נטל פרי לאוכלו ולאחר שבירך עליו נפל הפרי, יש הסוברים שאם נטל פרי אחר שהיה מונח לפניו על השולחן אין צריך לחזור ולברך עליו, שמאחר שהיה הפרי מונח לפניו נחשב המברך כמי שהיתה דעתו עליו במפורש.

וביאר הגר"ח"פ שיינברג (חידושי בתרא), שכיון שדעתו היא למקום שצריך לקרות, ומה שהתכוון למקום זה הוא רק משום שהראוהו, אין מתחשבים בכוונת טעות.

[משנ"ב ס"ק ט]

ועל-כן צריך לברך מתוך על פניו⁹. וכתבו האחרונים, דנהגין למעשה קה"ש-אומרים הנה¹⁰.

(9) ובשבת חנוכה אם בירך העולה כשספר התורה היה פתוח בפרשת וישלח, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' לו) שלא יחזור ויברך, שהרי ידוע לכל שהקריאה בשבת חנוכה היא בפרשת מקץ.

(10) אבל 'ברכו', כתבו הקצושי"ע (סי' כג ס"ח) והערוך השולחן (ס"ח) שלא יאמר שנית.

עוד כתב הקצושי"ע (שם), שיאמר תחילה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' על הברכה הראשונה שבירך לבטלה.
[ולענין הפטרה, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' רפד ס"ק יב)].

[ביה"ל ד"ה והזכיר]

ובעל דברי-הסוברים הביא ראיה מסימן רט סעיף ב בהג"ה דאין לחלק בזה, עין שם¹¹.

(11) ובשם החזו"א הובא (ארחות רבנו ח"ג עמ' ריד), שפסק להלכה כהפמ"ג.

ואם העולה לא הסתכל כלל במקום שצריך לזכור. וחסב שכבר

[משנ"ב ס"ק ג]

ועין באחרונים שכתבו, דקשחור ומקבץ אינו חוזר לאמירת "ברכו", כי אם הפך בלבד שהוא עקר פרק התורה¹².

(2) אמנם, לענין כזה שלא היה בבית כנסת בתחילת הקריאה, ונכנס לאחר שקראו לישראל במקומו והתחיל לברך ברכת התורה, שכתב השו"ע לעיל (סי' קלה ס"ו) שאינו פוסק, אך אם אמר הישראל רק 'ברכו' אינו נחשב כתחילת הברכה ופוסק, כתב המשנ"ב שם (ס"ק כא) שחוזר הכהן ואומר 'ברכו'. וביאר בזה הגר"ח"פ שיינברג (חידושי בתרא), ששונה אמירת 'ברכו' על ידי הישראל שעלה במקום הכהן שהיא אינה כדיון ולפיכך בטלה, מאמירת 'ברכו' כשנשתתק הקורא שהיא היתה כדיון, ולכן אינו צריך לחזור עליה.

[משנ"ב ס"ק ה]

הטעם, דמה שהשליח-ציבור קורא, כאלו קורא הוא דינין לה¹³.

(3) ולפיכך אם נשתתק העולה, צריך העולה השני לברך תחילה וסוף. ואם נשתתק שליח הציבור באמצע קריאתו ועלה שליח ציבור אחר במקומו, כתב הכף החיים (ס"ק ז) שהעולה אינו צריך לחזור ולברך בתחילה.

ולענין המקום בו יתחיל לקרוא השליח ציבור השני, כתב הכף החיים (שם) שיש אומרים שיתחיל ממקום שהתחיל הראשון, ויש אומרים שיתחיל ממקום שפסק, והעיקר כדעה הראשונה.

[משנ"ב ס"ק ו]

אבל בלא קרא עדין קלל, אם הפסיק אפילו בדברי-תורה, פיון שהוא שלא מענין הקריאה צריך לחזור ולברך¹⁴.

(4) ואם הפסיק בין סוף הקריאה לברכה שלאחריה, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תרצב ס"ק יב) לענין השח' בין קריאת מגילת אסתר לברכה שלאחריה, שיש לעיין אם יכול לברך ברכה אחרונה. [וסיים שם, שלבעל העיטור שברכה אחרונה של המגילה אינה שייכת כל כך למגילה, אלא הודאה בפני עצמה היא, בוודאי יוכל לברך].

אמנם לענין עליית 'כל הנערים' בשמחת תורה, כתב לקמן (סי' תריט ס"ק יד) שיש לומר 'המלאך הגואל' קודם ברכה אחרונה, אלא שהבכורי יעקב שם (ס"ק יב) כתב, שמאחר שהוא פסוק בתורה, אף על פי שאומרים אותו בעל פה, מ"מ אינו נחשב להפסק, ומשמע שאם הפסיק בשאר דברי תורה, וכל שכן אם הפסיק בדברי חולין, אין הדין כן.

ולענין אמירת 'חזק' על ידי העולה, כתב הקצות השלחן (סי' פד בדה"ש ס"ק כב) שלא יאמרנו, משום שהוא הפסק בין הקריאה לברכה [מלבד שאמירת 'חזק' היא ברכה לעולה ואין שייך שיברך את עצמו], וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' רב אות ב) וכן כתב בלוח ארץ ישראל, וכן דעת הגר"ש אלישיב (שו"ת רבבות אפרים ח"ד סי' פ). והוסיף, שאף אם הבעל קורא עלה לתורה לא יאמרנו, אולם קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' שיג) נהג לאומרו כשעלה לחתן תורה, וכן נהג הגר"ז בעגניס (שיח הלכה עמ' קצג).

[משנ"ב שם]

ואפילו שח' מלה אחת, וכמו בכל פרק המצות או הנהגין דצריך לחזור ולברך אם הפסיק מתוך אחר הפך, אף אם ידע בברור שלא הסיח דעתו¹⁵.

באר הגולה כג

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמ

ב פסוק יב מהלכות
תפלה ג קורכי שם
בשם רבנו אפרים
ד מרדכי ה בית
יוסף:

(ד) וְלִהְיוֹתָם לֹא יִבְרָךְ בְּתַחֲלָה: הגה (ה) וְאִפְלוּ בְּזֶמֶן הַזֶּה שֶׁשְׁלִיחַ-צְבוֹר קוֹרֵא, דִּינָא הֵכִי (ה"ר) פּוֹרֵק אֵין עוֹמְדִין: ב יִהְיוּמָד לְקֻרֹת בְּתוֹרָה וּבִרְבֵּי בְּרָכָה שְׁלֹפֶנִיָּה (ו) וְקָרָא מִקְצַת פְּסוּקִים וּפְסָק וְדָבָר דְּבִרְיִתוֹרָה אוֹ דְּבִרְיִתֵּיחַל, (ז) לֹא הָיָה הַפֶּסֶק וְאִינוּ צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ: ג הַעוֹלָה לְקֻרֹת בְּתוֹרָה וְהָרָאוּ לוֹ מְקוֹם שְׁצָרִיךְ לְקֻרֹת, *וּבִרְבֵּי עַל הַתּוֹרָה *וְהַתְּחִיל לְקֻרֹת, אוֹ לֹא הַתְּחִיל, *וְהַזְכִּירוּהוּ שְׁפָרְשָׁה אַחֲרַי צָרִיךְ לְקֻרֹת, וְגַלְל הַסְפָּרִיתוֹרָה לְמָקוֹם שְׁצָרִיךְ לְקֻרֹת בּוֹ, (ח) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּשָׂאִינוּ צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ (ט) וְיֵשׁ אוֹמְרִים (ב) שְׁצָרִיךְ:

באר היטב

לְבָרֵךְ, דִּכְיִן שֶׁהִסִּית מְגִלָּה לְפָנָיו דַּעְתָּה עַל כָּל מָה שֶׁמְגִלָּה, וְכֵן פֶּסֶק הַפְּרִיחַ ז"ל דְּכִשְׂאִינוּ חוֹבֵת הַיּוֹם צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, וְאִם הוּא חוֹבֵת הַיּוֹם, אִם הָרָאוּ לוֹ מִמָּה שֶׁכָּבֵר קָרָאוּ וְקָרָא מִמָּה שֶׁהָרָאוּ לוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּרָכָה לְבִטְלָה, וְאִם הוּא לְמִטָּה וְהַתְּחִיל לְקֻרֹת מִמָּקוֹם שֶׁפָּסְקוּ עַד אוֹתוֹ פְּסוּק שֶׁהָרָאוּ לוֹ נֹאמְרוֹ בְּכָלֵל, עֵינִי בְּחֻשׁוֹת חוֹטֵי-הַשָּׁנָה סִימָן סב וּבְחֻשׁוֹת גִּזְרֵי-בְרִייתוֹ חוֹטֵי-הַשָּׁנָה סִימָן כ וּבִסְפָּר יִדְאָהֶרֶן, וְעַל סִימָן תַּרְפָּד:

באר הגולה

* וּבִרְבֵּי עַל הַתּוֹרָה, וְאִם הַתְּחִיל לומר "בְּרֹךְ אַתָּה ה'" וְנִכְרַח, אִם אִם הוּא מְקוֹם קָרוֹב שְׁאֵין צָרִיךְ הַפֶּסֶק גְּדוּל עַד שֶׁיִּגְלַל לְמָקוֹם הָרָאוּ, כְּגוֹן שֶׁהוּא הַעֲמִיד הַסְּמוּךְ לוֹ לְפָנָיו אוֹ לְאַחֲרָיו, אִם יִהְיֶה לוֹ מִזֵּד מְקוֹם הָרָאוּ וְרִסִּים בְּרִכְתּוֹ, אֲבָל אִם צָרִיךְ לְגַלְל וְעַל-יָדֵי שֶׁהוּא הַגִּלְיָה וְהֵיכָה הַפֶּסֶק נִכְרַח בֵּין הַבְּרִית הַשֵּׁם וּבֵין הַבְּרִכָּה, יֵשׁ לוֹ לִסִּים מִזֵּד "לְמַדְנֵי חֲקִיד" כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַבְּרִית הַשֵּׁם לְבִטְלָה, וְיִגְלַל לְמָקוֹם הָרָאוּ וְהַתְּחִיל שְׁנֵית הַבְּרִכָּה, וְאִם כָּבֵד אִמְרוּ גַּם-כֵּן "אֱלֹהֵינוּ מִלֵּךְ הָעוֹלָם", שְׂאֵנוּ אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִסִּים שׁוֹב "לְמַדְנֵי חֲקִיד", אִם יֵשׁ לְסַמֵּךְ שִׁסִּים הַבְּרִכָּה אַחֵר שֶׁיִּגְלַל לְמָקוֹם הָרָאוּ אִם יֵשׁ שְׁנֵית קֶצֶת, לְפִי שֶׁהַפֶּסֶק שְׁתִּיקָה אִינוּ חֲשׁוֹב הַפֶּסֶק כְּלִיכָּה [שְׁעִיר־אֶפְרַיִם]: * וְהַתְּחִיל לְקֻרֹת וְכוּ', עֵינִי בְּמִגְוָא-בְּרִיתוֹ שֶׁמִּפְּסָק דֹּאפְשָׁר דִּכְיִן שֶׁהַתְּחִיל לְקֻרֹת וְחַל בְּרִכְתּוֹ, לְכָלֵי עֲלָמָא אֵין צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, וְהַגְּמָא וְאֵלִיָּה רַבָּה וְשִׁי"א הַסִּימָן דִּהְיִין עִם הַמַּחֲבֵר: * וְהַזְכִּירוּהוּ וְכוּ', עֵינִי בְּפִרְיֵי מַגְדִּים שֶׁדַּעְתּוֹ, דְּדִקְרָא אִם בְּעַת הַבְּרִכָּה הִיָּה יוֹדַע אֵת הַפְּרָשָׁה שֶׁמְבָרֵךְ עֲלֶיהָ וְעֲלֵיהָ נִחְפָּז, רַק שֶׁאַחֲרֵי הַבְּרִכָּה נִדְּעָה לוֹ שְׁצָרִיךְ לְקֻרֹת פְּרָשָׁה אַחֲרָה, וְהֵכִי יֵשׁ אוֹמְרִים דְּחֻזֵּר וּמְבָרֵךְ בֵּין דְּבַעַת הַבְּרִכָּה לֹא כֵּן עֲלֵיהָ, מָה שְׁאֵין כֵּן אִם הִיָּה עֵצֶם הַבְּרִכָּה בְּטַעֲמָה, כְּגוֹן שֶׁתַּחֲתֵי סְפָרִיתוֹרָה לֹא דִקְדָּקוּ לְקֻרֹת וְסִבְרוּ שֶׁשֵּׁם בְּתוֹכָהּ פְּרָשָׁה חוֹבֵת הַיּוֹם, וְכֵן עֲלֵיהָ, וְאַחֲרֵיכֵן נִדְּעָה לְהַסֵּךְ שְׁפָרְשָׁה אַחֲרָה הִיָּה וְהַזְכִּירוּ לְגַלְל לְמָקוֹם הָרָאוּ, אִינוּ הַפֶּסֶק, בֵּין דְּכַנְתּוֹ הִיָּה מִתְּחִלָּה לְפְרָשָׁה זוֹ, וְכַעַל דְּרַךְ-הַסִּימָן הַבֵּיא רֹאשֵׁי מִסִּימָן רַט סִיפִי בִּבְהַגְמָה דִּכְיִן לְחַלֵּק בְּזֶה, עֵינִי בְּסִימָן:

(ג) וְעֵינִי בְּאַחֲרֵינִים שֶׁכְּתוּבוֹ, דְּכִשְׂחֻזֵּר וּמְבָרֵךְ אִינוּ חֻזֵּר לְאִמְרֵית "בְּרִכּוֹ", כִּי אִם הַבְּרִכָּה בְּכַד שֶׁהוּא עָקֵר בְּרִכָּת הַתּוֹרָה: (ד) וְלִהְיוֹתָם לֹא יִבְרָךְ, סְבִירָא לֵה דְּסוּמָךְ עַל בְּרִכָּת הָרָאוּשׁוֹן, וְכַתְּבוּ הָאֲחֵרִים, דְּהַעֲקָר בְּדַעַת הָרָאוּשׁוֹן: (ה) וְאִפְלוּ בְּזֶמֶן הַזֶּה וְכוּ', הַשֵּׁם, דְּמָה שֶׁשְׁלִיחַ-צְבוֹר קוֹרֵא, כְּאֵלֹו קוֹרֵא הוּא דִּינָן לֵה: (ו) וְקָרָא מִקְצַת פְּסוּקִים, וְאֵין חִלּוּק (ז) בֵּין שֶׁקָּרָא פְּסוּק אֶחָד אוֹ כְּמָה פְּסוּקִים, אֲבָל בְּלֹא קָרָא עֲדָן כָּלֵל, אִם הַפֶּסֶק (ח) אֶפְלוּ בְּדְבִרְיִתוֹרָה, בֵּין שֶׁהוּא שֶׁלֹּא מַעֲנִין הַקְּרִיאָה צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, (ו) וְאִפְלוּ שֶׁחַ מִלָּה אַחַת, וּכְמוֹ כָּל בְּרִכָּת הַמַּעֲוֹת אוֹ הַנְּהַגִּין דְּצָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ אִם הַפֶּסֶק תַּכְף אַחֲרֵי הַבְּרִכָּה, אִם יוֹדַע כְּבִרְרֵי שֶׁלֹּא הִסִּים דַּעְתּוֹ, דִּכְיִן שֶׁלֹּא הַתְּחִיל עֲדָן בְּהַמְצָנָה אֵין לֵה אַחֲרֵיכֵן עַל מָה לְחַלּוֹ, (ו) וְאִם שֶׁחַ לְצָרִיךְ הַקְּרִיאָה, אֵין צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, וְלִכְתְּחִלָּה גַּם זֶה אֶסוּר, וְאֵין חִלּוּק בֵּין לְשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ לְשׁוֹן חֵל: (ז) לֹא הָיָה הַפֶּסֶק, רוֹצֵה לומר, שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְבָרֵךְ מִתְּדַשׁ בְּשִׁקּוּרָא לְחַלּוֹ, דְּלֹא נִתְבַּשֵּׁל עֲדָן בְּרָכָה רָאוּשׁוֹן, (ח) וְאִפְלוּ הִסִּים דַּעְתּוֹ מִלְּקֻרֹת עוֹד וְשׁוֹב נִמְלֵךְ וְקוֹרָא לְחַלּוֹ, אֵין צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, וְיֵשׁ מִי שֶׁכְּתוּב בְּעֵינֵי אַחֵר, וּפְסָק בְּרִכּוֹת לְחַלּוֹ, (ט) וּמִכָּל מְקוֹם נִכְוֹן שֶׁמְבָרֵךְ יִכְוֹן תְּחִלָּה בְּבִרְכָּתוֹ, שְׂאֵף שִׁפְסִים דַּעְתּוֹ יִחַזֵּר וְקָרָא עַל סִמָּךְ בְּרָכָה זוֹ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לְכַתְּחִלָּה אֶסוּר לְהַפְסִיק בְּאַמְצַע הַקְּרִיאָה אִם בְּלֹא הַסִּימָן-הַדַּעַת כָּלֵל: (י) יֵשׁ אוֹמְרִים שְׂאִינוּ צָרִיךְ וְכוּ', טַעֲמָה, דְּמַסְתַּמָּא דַּעְתּוֹ עַל כָּל פְּרָשִׁית הַתּוֹרָה הַמְּנַחֵת לְפָנָיו: (ט) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׁצָרִיךְ, לְבָרֵךְ בְּשִׁקּוּרָא אֵת הַפְּרָשָׁה הָרָאוּשָׁה לְקֻרֹת, וְטַעֲמָה, דְּבִרְוֹדֵי לֹא נִתְפַּנֵּן בְּבִרְכָּתוֹ רַק עַל הַפְּרָשָׁה שֶׁהָרָאוּ לוֹ מִקְדָּם, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לְבָרֵךְ מִתְּדַשׁ עַל פְּרָשָׁה זוֹ: (י) וְכַתְּבוּ הָאֲחֵרִים, דְּנוֹהֲגִין לְמַעֲשֶׂה כְּהֵנִשׁ-אוֹמְרִים הַזֶּה: (י) וְאֵין נִפְקָא-מִנָּה בֵּין אִם הַמְּקוֹם שֶׁהָרָאוּ לוֹ מִתְּחִלָּה הִיָּה פְּרָשָׁה אַחֲרָה לְגַמְרֵי, אוֹ אֶפְלוּ בְּאוֹתוֹ סֵדֵר אֶלָּא שְׁצָרִיךְ לְגַלְל מִמָּקוֹם רָאוּשׁוֹן לְמָקוֹם זֶה, בְּכָל זֶה צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, דְּבִרְוֹדֵי לֹא הִיָּה דַּעְתּוֹ בְּבִרְכָּתוֹ עַל מָה שְׂאִינוּ מְגִלָּה לְפָנָיו וְחִי-אֶדָם וְשֶׁאֵין אַחֲרֵינִים, וְהַמְקָל שֶׁלֹּא לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ בְּאִם הִיָּה הַמְּקוֹם שֶׁהָרָאוּ לוֹ בְּאוֹתוֹ סֵדֵר שֶׁל שְׁבוּעָה זוֹ אִם שְׁצָרִיךְ לְגַלְל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ, (י) דִּישׁ לוֹ עַל מִי לְסַמֵּךְ, וְאִם פְּרָשָׁה זוֹ הָרָאוּשָׁה לוֹ לְקֻרֹת הִיָּה גַּם-כֵּן מְגִלָּה לְפָנָיו בְּעַת שֶׁהָרָאוּ לוֹ הַמְּקוֹם הָרָאוּשׁוֹן, בְּזֶה הַסִּימָן הַזֶּה וְשְׁעִיר־אֶפְרַיִם דִּכְיִן צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, דְּדַעְתּוֹ הִיָּה עַל כָּל מָה שֶׁמְגִלָּה לְפָנָיו, (י) וְאִפְלוּ אִם הַמְּקוֹם שֶׁהָרָאוּ לוֹ מִתְּחִלָּה הִיָּה מִסְדֵּר שְׁבוּעָה הַעֲבָר, בֵּין שֶׁגַּם מִסְדֵּר שֶׁל שְׁבוּעָה זֶה מְגִלָּה לְפָנָיו, דַּעְתּוֹ עַל כָּל מָה שֶׁמְגִלָּה, (י) וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין אִם הַפְּרָשָׁה הָרָאוּשָׁה הִיָּה בְּעַמּוּד זֶה אוֹ בְּעַמּוּד הַשֵּׁנִי, דְּמַסְתַּמָּא דַּעְתּוֹ עַל כָּל מָה שֶׁתַּחֲתֵי לְפָנָיו, (י) גַּם אֵין חִלּוּק בֵּין אִם הַמְּקוֹם שֶׁהָרָאוּ לוֹ הִיָּה לְמַעַל הַמְּקוֹם הָרָאוּשָׁה לְקֻרֹת הוּא לְמַטָּה אוֹ שֶׁהָרָאוּ לוֹ לְמַטָּה וְהַמְּקוֹם הָרָאוּשָׁה לְקֻרֹת הִיָּה לְמַעַל, בְּכָל עֵינֵי אֵין צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ בֵּין שְׂאֵין צָרִיךְ לְגַלְל: (י) אֶלָּא שְׂאֵם הָרָאוּ לוֹ לְמַטָּה וְהַמְּקוֹם הָרָאוּשָׁה לְמַעַל, וְהוּא חֻזֵּר לְמָקוֹם הָרָאוּשָׁה, טוֹב שֶׁיִּקְרָא עַד הַמְּקוֹם שֶׁהָרָאוּ לוֹ מִתְּחִלָּה וְעוֹד אֵינִי פְּסוּקִים לְחַלּוֹ:

שער הציון

(ג) כֵּן מַצִּיד הָאֵלִיָּה רַבָּה וְהַעֲתִיקוּהוּ הַפְּרִימָגְדִים וְהַדְּרָךְ-הַסִּימָן, וְהַמְּגִלָּה-בְּרִיתוֹ מִפְּסָק בְּזֶה, עֵינִי שֵׁם: (ד) פְּרִימָגְדִים: (ה) שְׁעִיר־אֶפְרַיִם: (ו) דְּרַךְ-הַסִּימָן וְשְׁעִיר־חֻשְׁבָּה לְקַמֵּן בְּסִימָן רוֹ בְּשֵׁם תְּבוּאוֹת שׁוֹר: (ז) דְּרַךְ-הַסִּימָן: (ח) שְׁעִיר־אֶפְרַיִם וְדְרַךְ-הַסִּימָן וְהַמְּגִלָּה-בְּרִיתוֹ, וְהַשֵּׁם מִי שֶׁכְּתוּב הוּא הַעֲלִיתִי-תַּמִּיד דְּמַסְתַּמָּא בְּזֶה, וְכֵן הַרִיק"ש שֶׁהוּכָא בְּחֻדְשֵׁי ר' עֲקִיבָא אִיגֵר מִשְׁמַע גַּם-כֵּן לְכַאוֹרָה דְּסִבְרָא לֵה בְּהַפֵּךְ, וּמִכָּל מְקוֹם סִימָן הָאֲחֵרִים דְּפָסֶק בְּרִכּוֹת לְחַלּוֹ, וְלֹא דְמִי לְמָה שֶׁפָּסְקוּ בְּסִימָן קִלּוֹ סִיפִי ד' בְּמִשְׁנֵה בְּרִיתוֹ סִיפִי-קָשֶׁן יג לְעֵינֵי קָרָא שְׁנֵי פְּסוּקִים וּבִרְבֵּי בְּרִיתוֹ אַחֲרֵיכֵן עוֹד לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ לְפָנָיו, דְּהִתָּם בֵּין שְׁבִרְבֵּי בְּרִכָּה אַחֲרֵיכֵן עָבַד טַפִּי מַסְתָּם הַסִּימָן-הַדַּעַת, וְכֵמוּ שֶׁכְּתוּב הָאֵלִיָּה רַבָּה שֵׁם: (ט) שְׁעִיר־אֶפְרַיִם: (י) יִדְאָהֶרֶן בְּשֵׁם כְּמָה פְּסוּקִים וְשִׁלְחָן:

